

Hilsener til folket

Av Willy Klevenberg

(«Aftenposten»)

Julen og nyttårshelgen er også de store forsoningers og hilse-
ners fest. Da setter man seg ned midt i travelheten en dag, helst
lille julaften eller dagen før nyttår, og går i gang med masse-
fabrikasjon av hilsener: «God jul og godt nyttår. Takk for det
gamle.» Folk som man ikke har hørt fra siden forrige julehelg,
— overhodet ikke har viet en tanke, — dukker igjen opp på årets
julekort og mottar de tradisjonelle ønsker. Jule- og nyttårskortene
bygger bru midt i et årsskiftes tumulter. De gamle kontroverser
skal glemmes og antipatier glettes ut, — det koster no engang
ikke mer enn 5 eller 10 øre. Men brua lider av samme svakhet som
kortbygninger vanligvis gjør. Den har lett for å falle sammen.

Er man kommet høyere opp på samfunnstigen og representerer
et eller annet offentlig og kan tillate seg å tale på vegne av 10 eller
flere mennesker, så er det at pressen og kringkastingen står åpen
for hilsener fra de store. I enkelte land kommer hilsenen *til*
folk eller *fra* folket fra *en mann* som utad representerer
den samlede nasjon, men i andre land er det flere som opptrer
som talsmenn for nasjonen. De sistnevnte land er de såkalte
«demokratiske» hvor det ikke er tilstrekkelig at de gode ønsker
blir uttalt med *en røst*, men nødvendig at folk får anledning til
å høre *alle* røster som representerer *alle* de standpunkter og *alle*
de ønsker som et demokrati krever. Riktig kaotisk blir det når et
demokrati har fått besøk av representanter fra andre demokra-
tier, fra stater hvor det ble for hett for dem å oppholde seg, men
som de allikevel vil forsøke å nå, på eterens bølger.

Således var det i tråd med de beste demokratiske oppskrifter
at jule- og nyttårshilsenen til det norske folk fra emigrantene i
London ikke kom fra Hans Majestet Haakon den 7 og siste alene,
men fra nær sagt *alle* emigrantene: der var eks-kronprinsen, der
dukket Nygaardsvold opp, der talte Arne Sunde og Arnold Ræstad.
Der lød Øksnevads stemme som vanlig, og Arne Ording uteble
heller ikke. Karl Evang, medisinaldirektør men særlig oberst-
løytnant, lot sin røst høre. Men særlig oppsiktsvekkende var det

at Carl Joachim Hambro atter var dukket opp i London for å tale til sitt norske folk.

Det var ikke grenser for alle de gode ønsker man hadde for oss. «I dag på nyttårskvelden sender jeg alle nordmenn verden over mine beste ønsker for det nye år», sa eks-kroprinsen, og det var bare 6 timer etter at hans varme hilsener hadde berøvet 77 nordmenn livet under angrepet på Oslo samme dag, men så talte han også som «øverste forsvarssjef» ved denne anledning.

Som alltid når demokratiets menn skal gi innlegg om samme sak, så artet også de norske demokrathøvdingers nyttårshilsener seg som litt av en mannjevning. En ting er det at man har *forskjellig mening* om en ting og gir den til uttrykk. En annen ting er det når det ikke eksisterer full enighet omkring de faktiske kjensgjerninger. Og det lot det til å mangle noe på hos de herrer demokrater i B. B. C.

Det var rørende å høre oberstløytnant Evang, denne gang som medisinaldirektør, klarlegge sunnhetstilstanden i Norge og særlig uttrykke sin bekymring for den oppvoksende slekt. Det skal ikke ruskes særlig hardt opp i folks bevissthet for å minne om den samme Evangs virksomhet før han havnet utenfor Norge, dengang han utslettet sin bekymring for den kommende generasjon ved å gå inn for et system som drepte den *før* den hadde sett dagens lys.

Interessant var det også å høre skipsfartsminister Arne Sundes hilsen til våre sjøfolk, hvor hans nyttårsønsker faktisk gikk ut på et håp om at han måtte få bevare så meget av den evakuerte tonnasje at han kunde innfri sine løfter overfor den engelske regjering om å delta i krigen mot Japan etter at krigen i Europa var slutt! Hr. Sunde måtte medgi at han hadde tapt omtrent 47.5 pst. av den norske tonnasje som etter 9. april 1940 har vært bestyrt av «Mostra-ship». Dette er vel å merke et tall som kom fram ved en beregning som er foretatt lenge før nyttårskiftet, så at tallet i dag ligger over 50 pst., som selv utregnet med hr. Sundes demokratiske regnetabell er overveiende sannsynlig, og i samme tidsrom har vi mistet — ifølge hr. Sunde — henved 2500 sjøfolk, så stort sett må man si at hr. Sundes nyttårshilsen til sitt folk var vellykket.

Eks-kongen syntes det var et lyspunkt at en del av vårt land var «befrikket». I Øst-Finnmark, sa han, opplever våre landsmenn igjen en jul som frie menn under vårt eget norske flagg. Eks-kongen er ikke her helt i overensstemmelse med en av sine ministre, nemlig Terje Wold, som etter sin tilbakekomst til Stockholm fra et besøk i Øst-Finnmark kunde fortelle om de mest håpløse

tilstander etter at krigshandlinger hadde lagt mesteparten av distriktene øde og *at man så seg nødsaget til å foreta en evakuering av de «befridde» nordmenn, og denne gang østover.*

For øvrig var ekskongen lite original i sin julehilsen, idet han i år som i de foregående år under sitt eksil uttalte sin sikre tro på at han neste år skulde kunne få feire julen i Norge. Da han personlig ikke kunde være til stede i år, sendte han en hilsen til enhver norsk familie i form av bombefly som forårsaket at folk i en rekke områder av Norge måtte tilbringe julehøytiden i kjelleren.

Det vil føre for langt å feste seg ved hver enkelt av demokratiets norske talsmenn i forbindelse med deres jule- og nyttårshilsener, men de tidligere politiske motstandere, Nygaardsvold og Hambro, er det dog grunn til å se litt nærmere på.

Carl Joachim Hambro har fremdeles de samme vanskeligheter å kjempe med som han hadde den gang han beklede presidentstillingen i Stortinget og man spøkefullt sa om ham at «han var en mann som manglet tanker for sine ord.» Alt var som vanlig pakket nydelig inn i flotte ord og vendinger og i demokratiets fraser, og den gode Carl Joachim kom i skade for å si ting som Nygaardsvold i *sin* julehilsen ikke var helt enig i. «Vi ser med uro,» sa Hambro, «på det som er hendt i en rekke frigjorte land i Europa. Med bekymring for vårt eget folk er vi vitne til at den ene befrierte nasjon etter den annen frambyr et bilde av uenighet, av splittelse, av konflikt og av borgerkrig. For oss her ute har den største opplevelse i disse år vært enigheten heime, den samlede front, hjelpsomheten, det fellesskap vi ikke før har kjent.» Men Nygaardsvold er ikke enig. «Vi hører heimefra,» sa «Johan uten laud», «at det er delte meninger om hvorvidt det gamle Storting må innkalles eller ei på grunn av det som skjedde under de såkalte Stortingsforhandlinger i 1940, og for enkeltes vedkommende også grovere synder. Alle disse spørsmål har regjeringen ikke villet kaste seg inn i diskusjonen om, men,» sa Nygaardsvold, «avgjørelsen bør utstå inntil det etter tilbakekomsten har vært anledning til å konferere inngående med representanter for heimefrontens forskjellige organer.»

Nygaardsvold er realist. Han har kanskje hverken så mange tanker eller så mange ord, men det er ofte en viss sammenheng mellom ord og tanke. Og han er klok nok til å være klar over at heimefronten, forsiktig uttrykt, har sine problemer og ikke er så forferdelig enig allikevel, men har flere forskjellige organer. Men Hambro sier: «Vi vet at det ikke finnes noen uenighet heime, men bare en samlet norsk front». Og Hambro konstaterer også den

store forståelse som er til stede mellom den samlede «heimefront» og dem der ute. Men da er det jo fristende å sitere hva denne såkalte heimefronten mener om regjeringen i London og som framgår av følgende uttalelse i det illegale skrift «Alt for Norge», februar 1944, der det ordrett heter om forholdet «heimefront-eksil-regjering»: «En modig, lydig, uansvarlig, politisk og militær ledelse».

*Heimefront
Amerika*

Hambro er stolt over den innsats som den norske utefronten har gjort, representert ved sin såkalte regjering. «Fronten ute,» sa Hambro, «har bevart kontinuiteten i Norges statsliv og sammenhengen i vår selvstendighets historie. Takket være dette», sa han, «har Norge ikke bare vært et hærtatt land, men en krigførende makt hvis stemme har vært hørt og som har hatt sin plass ved rådsbordet under forhandlinger i den sterkeste sammenslutning av stater i kamp som verden har sett». I forbindelse med påstanden om at man der ute har bevart sammenhengen i vår selvstendighets historie, er det fristende atter å etterlyse tankene bak ordene. Vi alminnelige nordmenn trodde ellers at vår selvstendighet var gått tapt — iallfall forbigående — etter den tapte krig med Tyskland som Nygaardsvold & Co. hadde ført oss ut i og som resulterte i at statsoverhodet og styresmakter forlot landet, men det er jo betryggende å høre allikevel at vår stemme har vært hørt ved rådsbordet.

Det er bare kjedelig at Nygaardsvold heller ikke her er helt enig. Han nevner i sin nyttårshilsen at han så sterkt som mulig overfor den allierte ledelse har framholdt hvilke humanitære hensyn og militære fordeler han mener det knytter seg til en alliert militær avskjæring av tyskernes tilbakemarsj sørover.

«Om og når dette skal skje,» sier Nygaardsvold, «og hvor mange måneder det enno skal vare før hele Norge er fritt, er det ikke mulig å si, og jeg vet heller ikke hvilke planer den allierte overledelse har». Det er jo unektelig noe pussig at en mann som sitter ved rådsbordet, og hvis stemme «blir hørt», ikke får noe medhold i sine forelegg for rådet, og heller ikke får vite hvilke planer dette råd har. Uoverensstemmelsene mellom Hambro og Nygaardsvold i dette tilfelle får de selv gjøre opp. Det forekommer meg imidlertid at Nygaardsvolds standpunkt også her er nær sannheten. Den såkalte heimefronten har det samme inntrykk nemlig. Den henvendte seg i sin tid til regjeringen i London i anledning av kommunistenes forræderiske virksomhet her heime, men fikk ikke svar, hvilket den såkalte heimefront i et illegalt skriv i juni 1944 utlegger slik: «Regjeringen er tydelig så bundet av

den engelske politikk at den i det for alliansen med Russland så ømtålelige spørsmål ikke tør ta noe standpunkt».

Hambro har for øvrig en bemerkning som er karakteristisk ikke bare for ham, men også for hans rasefeller:

— Vi føler hvor få og små vi er i denne kampen, sa han, hvor vi forsvinner i mengden av hærer og nasjoner, hvor vi blir ensomme og heimløse i det fremmede. Hvordan han vil kombinere denne ensomheten og følelsen av heimløshet med sin tidligere siterte uttalelse om at — at vi var respektert, ble hørt og hadde plass ved rådsbordet, — får stå for hans egen regning. Han taler da formodentlig ikke på vegne av nordmennene der borte, men på sine egne, høyst personlige vegne. Der er han atter jøden, som sier at — vi føler oss få og små, — men mener — få og store — og som riktig konstaterer at han blir ensom og heimløs i det fremmede. Men det er jo ikke annet enn alle jøders skjebne på samme måte som det er snyltedyrenes i dyreverdenen. Ingen liker dem, ingen vil ha dem i sin nærhet, men de er der og der de slipper til, bringer de kaos og forvirring med seg.

Stort sett vilde det vært greit om demokratene i London konfererte sine taler på forhånd forsåvidt angår framleggelsen av de nakne kjensgjerninger. Det gir unektelig et temmelig avslørende bilde av forvirring og manglende standpunkter dette som er kommet fram under herrenes jule- og nyttårshilsener. De har på denne måte forsøkt å gi inntrykk av at de representerer en felles front i sin utlendighet, men har bare oppnådd å blotte uoverensstemmelser. De har ment at jule- og nyttårshilsenene skulde bygge bru til landsmenn heime i Norge, men — som innledningsvis berørt med hensyn til julekortene — så har denne brua falt sammen, og all den stund det er de ytre kjensgjerninger og begivenheter som folk flest gjør seg opp sin mening etter, så var angrepet på Norges hovedstad nyttårsaftens bokstavelig talt det avgjørende grunnskudd for denne brua.

Selvfølgelig er det enkelte flinke mennesker som sier at «ulykken» — som de kaller det — skyldes at tyskerne ikke hadde gitt flyalarm. Det teller ikke da at angrepet skjedde ved høylys dag, på en helligdag da gatene var fulle av folk og hvor de såkalte militære mål måtte ha vært lett synlige fra flyene som beveget seg like over hustakene. Man kan vel med rette si at eksil-nordmennene ikke bestandig har hatt sine mål så klart for øyet. Som alltid ellers forfeilet de også denne gang sine mål slik som de herrer demokratiske politikere i London alltid vil komme til å gjøre det. «Hvis alarmen var gått, så hadde ikke ulykken hendt», sier en-

kelte. Jo, bombingene hadde nok funnet sted allikevel. Men en annen ting: hvis eks-kongen vilde ha spart sine varme hilsener til alle nordmenn, så var ulykken avverget slik som alle ulykker for vårt folk vilde ha vært avverget om vårt folks tidligere politiske førere hadde spart sine hilsener og ønsker gjennom tidene, ønsker som ikke et øyeblikk har gjeldt det norske folk, men bare dem selv og deres egne interesser.

For det norske folk har det gått alarm ikke én gang, men mange ganger. Nasjonal Samlings Fører gav sin første alarm i 1930 som et forvarsel, og seinere har det gått varsel på varsel etter som verdenssituasjonen utviklet seg. I dag har det gått full alarm, og signalet for at faren er over går ikke før stemmene i London forstummer, spøkelsene i øst er nedkjempet og det har samlet seg en norsk front til vern om de norske verdier, den norske folkeætten og vårt folks interesser i den nye verden. Eller som Vidkun Quisling sa i sin nyttårshilsen til det norske folk:

«Måtte derfor det nye år, som blir et avgjørende år, samle oss mer og mer i fordragelig og forståelsesfullt samarbeid for Norges sak som dog er felles for oss alle, slik at vi med forente krefter kan berge vårt land gjennom verdensstormen og sikre dets plass i den nye verden som skyter opp av dette ragnarok. Alle vil vi frelse, men ikke ødelegge vårt fedreland. Og når vi kan enes om målet, burde vi også som frie og skjønnsomme mennesker kunne enes om midlene.»

Slik taler den mann som alene har rett til å tale til sitt folk som folkets talsmann.